

Γραμμικές Εξισώσεις στη Γραμμική Άλγεβρα

Σύνολα Λύσεων Γραμμικών Συστημάτων

- Ένα σύστημα γραμμικών εξισώσεων λέγεται ότι είναι **ομογενές** αν μπορεί να γραφτεί με τη μορφή

$$A\mathbf{x} = \mathbf{0}$$

όπου A είναι ένας $m \times n$ πίνακας και $\mathbf{0}$ είναι το μηδενικό διάνυσμα του $\mathbb{R}^m$.

- Το σύστημα $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ έχει **πάντα τουλάχιστον μία λύση**, δηλαδή το $\mathbf{x} = \mathbf{0}$ (το μηδενικό διάνυσμα του $\mathbb{R}^n$).
- Η λύση $\mathbf{x} = \mathbf{0}$ ονομάζεται συνήθως **τετριμμένη λύση**.
- Η ομογενής εξίσωση $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ έχει μια **μη τετριμμένη λύση** εάν και μόνο εάν η εξίσωση έχει **τουλάχιστον μία ελεύθερη μεταβλητή**.

Παράδειγμα

Προσδιορίστε εάν το ακόλουθο ομογενές σύστημα έχει μια μη τετριμμένη λύση. Στη συνέχεια, **περιγράψτε** το σύνολο των λύσεων.

$$3x_1 + 5x_2 - 4x_3 = 0$$

$$-3x_1 - 2x_2 + 4x_3 = 0$$

$$6x_1 + x_2 - 8x_3 = 0$$

Λύση

Έστω **A** ο πίνακας συντελεστών του συστήματος. Ο επαυξημένος πίνακας του συστήματος έχει τη μορφή

$$[A \ 0]$$

Ομογενή γραμμικά συστήματα – Παράδειγμα 1

Χρησιμοποιώντας στοιχειώδεις μετασχηματισμούς γραμμών στον επαυξημένο πίνακα καταλήγουμε στην κλιμακωτή μορφή.

$$\begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 & 0 \\ -3 & -2 & 4 & 0 \\ 6 & 1 & -8 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 & 0 \\ 0 & 3 & 0 & 0 \\ 0 & -9 & 0 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 & 0 \\ 0 & 3 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Από την κλιμακωτή μορφή, βλέπουμε ότι το σύστημά μας έχει 2 βασικές μεταβλητές x_1 , x_2 και μία **ελεύθερη μεταβλητή**, την x_3 .

Άρα το σύστημα $Ax = \mathbf{0}$ έχει **μη-τετριμμένες λύσεις**.

Ομογενή γραμμικά συστήματα – Παράδειγμα 1

Αν συνεχίσουμε τους μετασχηματισμούς γραμμών φτάνουμε στην **ανηγμένη κλιμακωτή μορφή**

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & -4/3 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Αυτός ο επαυξημένος πίνακας αντιστοιχεί στο ισοδύναμο γραμμικό σύστημα

$$x_1 - 4/3 x_3 = 0$$

$$x_2 = 0$$

$$0 = 0$$

Ομογενή γραμμικά συστήματα – Παράδειγμα 1

Η επίλυση του γραμμικού συστήματος ως προς τις βασικές μεταβλητές μας οδηγεί στην **παραμετρική περιγραφή** του συνόλου λύσεων.

$$x_1 = 4/3 x_3$$

$$x_2 = 0$$

x_3 ελεύθερη μεταβλητή

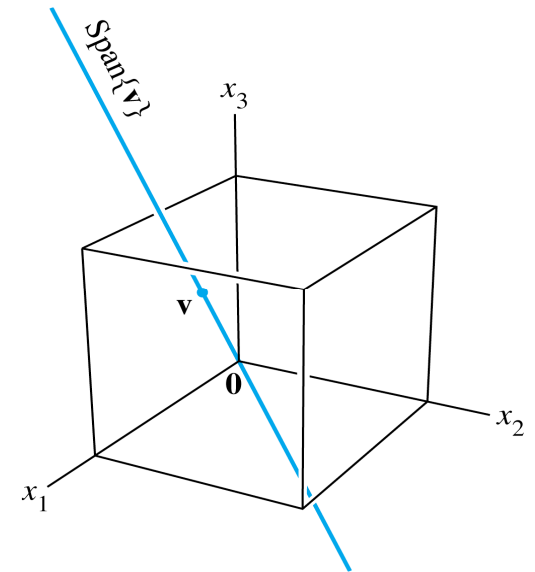
Από τις παραπάνω εκφράσεις των μεταβλητών x_1, x_2, x_3 προκύπτει η γενική λύση του $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ σε **μορφή διανύσματος**

$$\mathbf{x} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 4/3 x_3 \\ 0 \\ x_3 \end{bmatrix} = x_3 \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} = x_3 \mathbf{v}, \quad \text{όπου } \mathbf{v} = \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{x} = x_3 \mathbf{v} \quad (\text{με } x_3 \text{ ελεύθερη μεταβλητή})$$

Συμπεράσματα

- Κάθε λύση του αρχικού μας συστήματος $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ είναι ένα βαθμωτό πολλαπλάσιο του $\mathbf{v}$.
- Η τετριμμένη λύση λαμβάνεται επιλέγοντας $x_3 = 0$.
- Γεωμετρικά, το σύνολο λύσεων είναι η ευθεία που περνά από το $\mathbf{0}$. Δηλαδή το $\text{Span}\{\mathbf{v}\}$.

Ομογενή γραμμικά συστήματα – Παράδειγμα 2

Παράδειγμα

Περιγράψτε όλες τις λύσεις του συστήματος

$$10x_1 - 3x_2 - 2x_3 = 0$$

Λύση

Μια μεμονωμένη γραμμική εξίσωση αποτελεί την απλούστερη δυνατή μορφή γραμμικού συστήματος (ένα σύστημα 1×3 , δηλαδή 1 εξίσωση με 3 αγνώστους).

Λύνουμε ως προς τη βασική μεταβλητή x_1 .

Η **παραμετρική περιγραφή** του συνόλου λύσεων είναι

$$\begin{aligned} x_1 &= 0.3x_2 + 0.2x_3 \\ x_2 &\text{ ελεύθερη μεταβλητή} \\ x_3 &\text{ ελεύθερη μεταβλητή} \end{aligned}$$

Ομογενή γραμμικά συστήματα – Παράδειγμα 2

Η **παραμετρική περιγραφή** του συνόλου λύσεων είναι

$$\begin{aligned}x_1 &= 0.3x_2 + 0.2x_3 \\x_2 &\text{ ελεύθερη μεταβλητή} \\x_3 &\text{ ελεύθερη μεταβλητή}\end{aligned}$$

Η γενική λύση του $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ σε **μορφή διανύσματος** είναι

$$\mathbf{x} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.3x_2 + 0.2x_3 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.3x_2 \\ x_2 \\ 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 0.2x_3 \\ 0 \\ x_3 \end{bmatrix} = x_2 \begin{bmatrix} 0.3 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix} + x_3 \begin{bmatrix} 0.2 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

$$\text{Έστω } \mathbf{u} = \begin{bmatrix} 0.3 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix} \text{ και } \mathbf{v} = \begin{bmatrix} 0.2 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

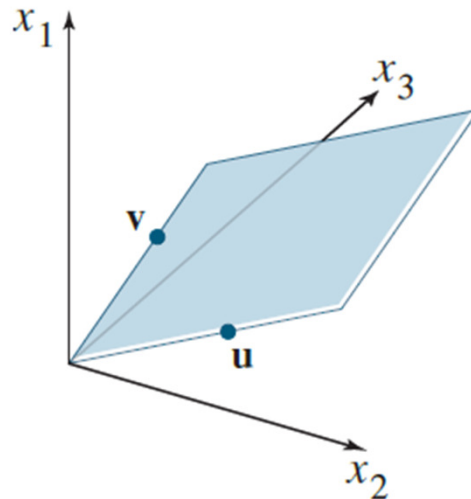
Ομογενή γραμμικά συστήματα – Παράδειγμα 2

Η γενική λύση του $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ σε **μορφή διανύσματος** είναι

$$\mathbf{x} = x_2 \mathbf{u} + x_3 \mathbf{v} \quad (\text{με } x_2, x_3 \text{ ελεύθερες μεταβλητές})$$

Δηλαδή το σύνολο των λύσεων είναι το $\text{Span}\{\mathbf{u}, \mathbf{v}\}$.

Στο παρακάτω σχήμα δίνεται η γεωμετρική περιγραφή του συνόλου των λύσεων.

$$\mathbf{u} = \begin{bmatrix} 0.3 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix} \quad \text{και} \quad \mathbf{v} = \begin{bmatrix} 0.2 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Γιατί το $\text{Span}\{\mathbf{u}, \mathbf{v}\}$ είναι επίπεδο και όχι ευθεία;

Ομογενή γραμμικά συστήματα – Παράδειγμα 2

- Η εξίσωση

$$10x_1 - 3x_2 - 2x_3 = 0 \quad (1)$$

είναι ένα παράδειγμα **έμμεσης (implicit) περιγραφής** του επιπέδου.

- Η εξίσωση

$$\mathbf{x} = x_2 \mathbf{u} + x_3 \mathbf{v} \quad (\text{με } x_2, x_3 \text{ ελεύθερες μεταβλητές})$$

η οποία προέκυψε από την επίλυση της εξίσωσης (1) είναι ένα παράδειγμα **άμεσης (explicit) περιγραφής** του επιπέδου.

Η εξίσωση αυτή ονομάζεται **παραμετρική διανυσματική εξίσωση** του επιπέδου.

Η παραμετρική διανυσματική εξίσωση

$$\mathbf{x} = x_2 \mathbf{u} + x_3 \mathbf{v} \quad (\text{με } x_2, x_3 \text{ ελεύθερες μεταβλητές})$$

συχνά γράφεται ως

$$\mathbf{x} = s \mathbf{u} + t \mathbf{v} \quad (s, t \text{ στο } \mathbb{R})$$

Το σύνολο λύσεων του ομογενούς συστήματος $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$

- Μπορεί να εκφραστεί ως $\text{Span}\{\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_p\}$.
- Εάν η μόνη λύση είναι το μηδενικό διάνυσμα, μπορεί να εκφραστεί ως $\text{Span}\{\mathbf{0}\}$.

Παράδειγμα

Περιγράψτε όλες τις λύσεις του $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$, όπου

$$A = \begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 \\ -3 & -2 & 4 \\ 6 & 1 & -8 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 7 \\ -1 \\ -4 \end{bmatrix}$$

Λύση

Ο επαυξημένος πίνακας του συστήματος έχει τη μορφή

$$[A \ \mathbf{b}]$$

Λύσεις μη-ομογενών γραμμικών συστημάτων – Παράδειγμα 3

Χρησιμοποιώντας στοιχειώδεις μετασχηματισμούς γραμμών στον επαυξημένο πίνακα καταλήγουμε στην ανηγμένη κλιμακωτή μορφή.

$$\begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 & 7 \\ -3 & -2 & 4 & -1 \\ 6 & 1 & -8 & -4 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 0 & -\frac{4}{3} & -1 \\ 0 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Από την ανηγμένη κλιμακωτή μορφή, βλέπουμε ότι το σύστημά μας έχει 2 βασικές μεταβλητές x_1 , x_2 και μία **ελεύθερη μεταβλητή**, την x_3 .

Αυτός ο επαυξημένος πίνακας αντιστοιχεί στο ισοδύναμο γραμμικό σύστημα

$$x_1 - \frac{4}{3}x_3 = -1$$

$$x_2 = 2$$

$$0 = 0$$

Λύσεις μη-ομογενών γραμμικών συστημάτων – Παράδειγμα 3

Η επίλυση του γραμμικού συστήματος ως προς τις βασικές μεταβλητές μας οδηγεί στην παραμετρική περιγραφή του συνόλου λύσεων.

$$x_1 = -1 + 4/3 x_3$$

$$x_2 = 2$$

$$x_3 \text{ ελεύθερη μεταβλητή}$$

Από τις παραπάνω εκφράσεις των μεταβλητών x_1, x_2, x_3 προκύπτει η γενική λύση του $Ax = \mathbf{b}$ σε μορφή διανύσματος

$$\mathbf{x} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 + 4/3 x_3 \\ 2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 4/3 x_3 \\ 0 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + x_3 \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{x} = \mathbf{p} + t\mathbf{v} \quad (t \text{ στο } \mathbb{R})$$

Επαλήθευση: Ξεκινώντας από το γινόμενο $A\mathbf{x}$ πρέπει να καταλήξουμε στο $\mathbf{b}$.

$$A = \begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 \\ -3 & -2 & 4 \\ 6 & 1 & -8 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 7 \\ -1 \\ -4 \end{bmatrix} \quad \mathbf{x} = \begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + x_3 \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

$$A\mathbf{x} = A \left(\begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + x_3 \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} \right) = A \begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + x_3 A \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 7 \\ -1 \\ -4 \end{bmatrix} = \mathbf{b}$$

Λύσεις ομογενών και μη-ομογενών γραμμικών συστημάτων

Ομογενές γραμμικό σύστημα

$$3x_1 + 5x_2 - 4x_3 = 0$$

$$-3x_1 - 2x_2 + 4x_3 = 0$$

$$6x_1 + x_2 - 8x_3 = 0$$

Εξίσωση πινάκων $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$

$$A = \begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 \\ -3 & -2 & 4 \\ 6 & 1 & -8 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$

Επαυξημένος πίνακας $[A \ \mathbf{b}]$

$$\begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 & 0 \\ -3 & -2 & 4 & 0 \\ 6 & 1 & -8 & 0 \end{bmatrix}$$

Μη-ομογενές γραμμικό σύστημα

$$3x_1 + 5x_2 - 4x_3 = 7$$

$$-3x_1 - 2x_2 + 4x_3 = -1$$

$$6x_1 + x_2 - 8x_3 = -4$$

Εξίσωση πινάκων $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$

$$A = \begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 \\ -3 & -2 & 4 \\ 6 & 1 & -8 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 7 \\ -1 \\ -4 \end{bmatrix}$$

Επαυξημένος πίνακας $[A \ \mathbf{b}]$

$$\begin{bmatrix} 3 & 5 & -4 & 7 \\ -3 & -2 & 4 & -1 \\ 6 & 1 & -8 & -4 \end{bmatrix}$$

Λύσεις ομογενών και μη-ομογενών γραμμικών συστημάτων

Ομογενές γραμμικό σύστημα
Ανηγμένη κλιμακωτή μορφή

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & -4/3 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Η λύση σε παραμετρική διανυσματική μορφή

$$\mathbf{x} = x_3 \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

με x_3 ελεύθερη μεταβλητή

$$\mathbf{x} = t\mathbf{v} \quad (t \text{ στο } \mathbb{R})$$

Μη-ομογενές γραμμικό σύστημα
Ανηγμένη κλιμακωτή μορφή

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & -4/3 & -1 \\ 0 & 1 & 0 & 2 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Η λύση σε παραμετρική διανυσματική μορφή

$$\mathbf{x} = \begin{bmatrix} -1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + x_3 \begin{bmatrix} 4/3 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

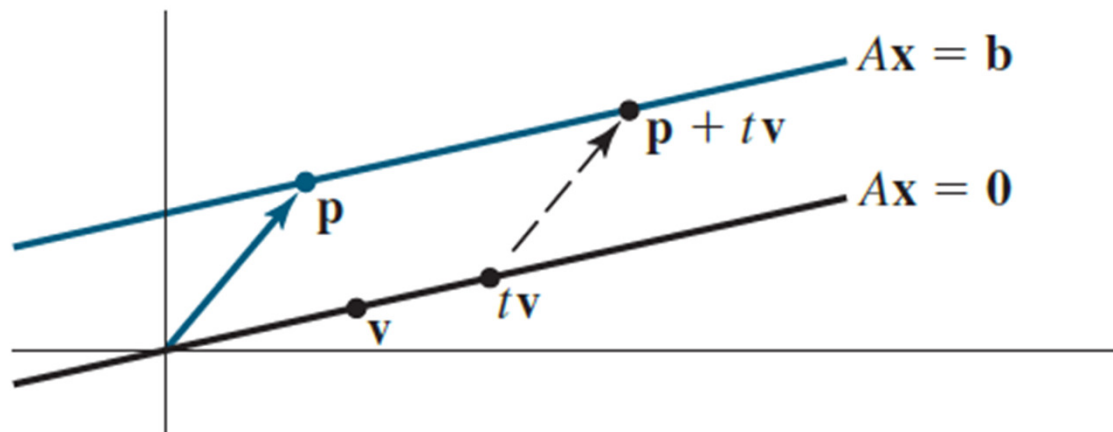
με x_3 ελεύθερη μεταβλητή

$$\mathbf{x} = \mathbf{p} + t\mathbf{v} \quad (t \text{ στο } \mathbb{R})$$

$$\mathbf{x} = t\mathbf{v} \quad (t \text{ στο } \mathbb{R})$$

$$\mathbf{x} = \mathbf{p} + t\mathbf{v} \quad (t \text{ στο } \mathbb{R})$$

Γεωμετρική περιγραφή

Γεωμετρικά, το σύνολο λύσεων του $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$ είναι το σύνολο λύσεων του $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ το οποίο έχει **μετατοπιστεί παράλληλα** μακριά από την αρχή των αξόνων κατά το διάνυσμα $\mathbf{p}$.

Θεώρημα: Ας υποθέσουμε ότι η εξίσωση $Ax = b$ είναι συνεπής για κάποιο δεδομένο b και έστω p μία λύση. Τότε το σύνολο λύσεων του $Ax = b$ είναι το σύνολο όλων των διανυσμάτων της μορφής $w = p + v_h$ όπου v_h είναι οποιαδήποτε λύση της εξίσωσης $Ax = 0$.

1. Απόδειξη ότι το w είναι λύση

$$Aw = A(p + v_h) = Ap + Av_h = b + 0 = b$$

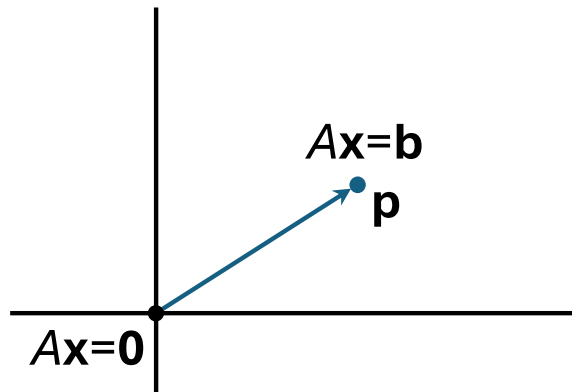
2. Απόδειξη ότι **κάθε** w έχει αυτή τη μορφή

$$\text{Αν } Aw = b, \text{ τότε } A(w - p) = Aw - Ap = b - b = 0$$

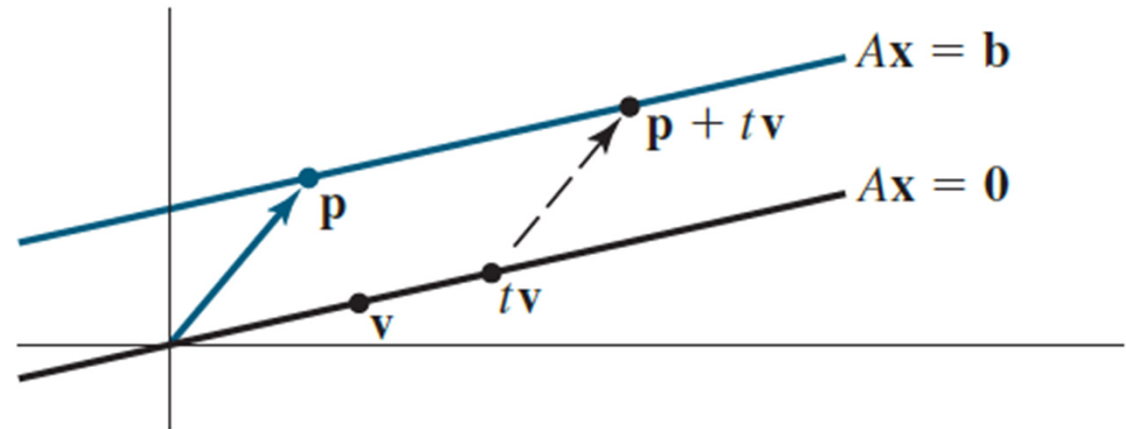
Άρα το διάνυσμα $v_h = w - p$ είναι λύση του ομογενούς, συνεπώς $w = p + v_h$.

Θεώρημα της μετατόπισης

Καμία ελεύθερη μεταβλητή

Μια ελεύθερη μεταβλητή

Δυο ελεύθερες μεταβλητές

